

על הפרק

הננו נמצאים היום בחלקה האחרון של שנת המכסה 86/7. עם כתיבת שורות אלה, לא נסגרה עדיין מכסת הייצור למשקים. בהודמנות זו כדאי להבהיר לעצמנו מושגים ולנסות לבדוק דרכנו. ★ הבסיס לייצור ותיכנון ענף החלב בארץ הוא ההסכמה הרחבה שהושגה עוד בימי ממשלת מנחם בגין האומרת, שזכותם (והובתם) של יצרני החלב במדינה לייצר את כל כמות החלב הדרושה כדי לספק את צריכת החלב ומוצריו במדינה.

★ הבסיס למדידת הצריכה והייצור הוא השומן שבחלב ובמוצרים. הקף ייצור החלב הגלמי בארץ צריך להיות שווה לכלל צריכת שומן החלב מחולק באחוז השומן שבחלב הגלמי. מכיוון שייצור החלב מתוכנן לפי מכסות ייצור, הרי שמקבלים את הנוסחה הבאה:

סך צריכת שומן חלב במערכת המתוכננת בק"ג

= סך מכסות ייצור חלב גלמי בליטרים

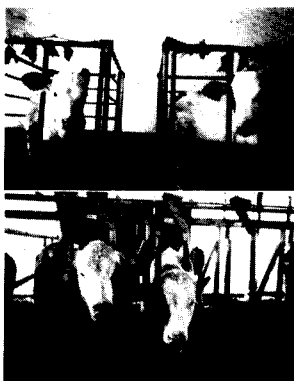
% שומן ממוצע בחלב הגלמי

★ בשנים האחרונות הושגה הסכמה נוספת האומרת, שלאור הקשיים לאמוד את הצריכה, ומשום כך הקשיים לאמוד את המכסות הדרושות, מוסכם שמכסת ייצור החלב השנתית בהקף ארצי גמישה, ותיקבע בסופו של דבר על פי הצריכה בפועל.

★ מחיר החלב ליצרן ולצרכן נקבע על פי עלויות הייצור הנמדדות באופן אובייקטיבי ובלתי תלוי, בנוסף לכך קיימת תמיכה ממשלתית במחיר החלב לצרכן (סובסידיה), אשר שיעורה משתנה בהתאם לשינויים במדיניות הממשלה והיא משמשת להוזלת מוצרי החלב כמוצר חיוני לאוכלוסיה וככלי לשמירת הייצור בהתאם לתיכנון. בשנה האחרונה ירדה הסובסידיה לערכים נמוכים ביותר, היום היא עומדת על כ-15% מן המחיר ליצרן, ויש מי שרוצה להורידה לרמה עוד יותר מנוכה.

★ בסופו של דבר, הכלי העיקרי לשמירת ייצור החלב במשק הבווד בהתאם לתיכנון היתה הסובסידיה שלא ניתנה לחלב שמחוץ למכסה. היום, כלי זה, כהו שיניו בשל התגמדותו. אם נוסיף לכך את השינויים שחלים במערכת היחסים שבין חלק מהמשקים לאירגוני הקניות, הרי אנו עומדים בפני סכנה של התערערות מערכת התיכנון.

[המשך מעבר לדף ←]

תמונת השער: ברפת ראש צורים ב-28.5.85 נולדו תאומות מדהימות בדמיוןן זו לזו. למעשה נראו כעגלה אחת חצויה לשתיים שתיהן לבנות לגמרי, ורק קצות האוזניים שחורות. לאחת כתם שחור בעין ימין ולשניה כתם שחור בעין שמאל. לאחר דיון ארוך בצוות נקראו האמת "שר" ואחותה "שפירא". הן בנות לשריר 717 שגם היא לבנה מאד, ולאב פרש 3058. במשך גדילתן הלך והתבלט ההפרש בגודל ביניהן, כפי שאפשר לראות בתמונה, כשהיו בנות 5 חודשים. שתיהן דרשו והורעו באותו יום - 1.7.86, אך רק הגדולה ביניהן "שר" הרתה, ואילו לקטנה יש עדיין בעיה של התעברות. (נמסר ע"י רבקה כהן, ה"אמא" המאמצת.)

★ "המצאה חדשה" של השנה האחרונה. בניסיון לקבוע תקרה של חריגה מותרת מן התיכנון, באו נציגי הממשלה והכתיבו, שמי שחורג ביותר מאשר 6% מן המכסה המוקצית לו יוגדר כמי שתיכנון לחרוג ולכן לא יזכה להשלמת מכסה לתשלום בסוף השנה, אם וכאשר יסתבר שהצריכה בפועל גדולה מהמכסה הארצית.

איננו מתנגדים לרעיון של קביעת תקרת חריגה מותרת באופן עקרוני. אולם, הננו דורשים שתקרה זו תיקבע באופן הגיוני ומתוך הסכמה של כל השותפים לתיכנון משק החלב. תקרת 6% איננה הגיונית, שכן קיימת בישראל דרישה למוצרי חלב שאינם במדידה בתוך המערכת המתוכננת ושאותם זכאים חקלאי ישראל לייצר. דרישה זו נאמדת בכ-4% מסך הצריכה. מניסיון העבר יודע כל חקלאי, שבד"כ סך הצריכה גבוה מסך המכסה ולכן הוא יהיה זכאי ל"הלבנת מכסה" לתשלום בסוף השנה בגבולות של 2%. יוצא איפוא, שהחקלאי הממוצע מתכנן בדין ייצור החלב בגובה של 5% מעל למכסה הבסיסית המוקצית לו. קביעת תקרה חריגה של 6% היא דרקונית ולא תעמוד במבחן המציאות.

★ תיכנון של ציפיות נתוני הייצור והצריכה אינם סודיים. מערכת המידע המפותחת והטובה מזרימה למשקים נתונים. מנסיון העבר ידוע לחקלאים, שמי שלא ייצר חלב מעבר למכסתו לא קיבל תוספת מכסה. עיכוב חלוקת מכסות סופיות לשנת 86/7 מביא לצפיות מוגזמות במשקים וייצור החלב עלול לעלות בשיעור ניכר מעבר לנדרש.

לצורך ייצוב המערכת יש לנקוט בשני צעדים עיקריים:

- חלוקת מכסות הייצור למשקים לשנת 86/7 באופן המהיר ביותר האפשרי, ובאופן המתאים ביותר לצריכה החזויה עד 3/87. כל זאת על מנת להכניס את המשקים למסגרת המכסה העומדת לרשותם בפועל.

- תקרת החריגה של 6% איננה עומדת בשום מבחן הגיוני ואיננה משרתת כל מטרה, ולכן יש לבטלה. במקביל יש לקיים דיונים מסודרים כיצד אפשר לנצל כלי זה של תקרת חריגה מוסכמת ככלי נוסף לשמירת תיכנון הייצור בענף.

אביק